

Klager

Psykolog

Oslo, 05.01.2021

FER-sak: 37/20K

FAGETISK KLAGESAK - KONKLUSJON

Klager:

Innklaget psykolog:

Norsk psykologforening (NPF), Fagetisk råd (FER) mottok klagen 08.09.20 og sluttbehandlet klagen i sitt møte 14.12.20.

BAKGRUNN FOR KLAGEN:

Bakgrunnen for klagen er sakkyndighetsoppdrag psykologen påtok seg for tingretten i sak etter barneloven, der klager var part i saken. Psykologen hadde en sakkyndig rolle etter barnelovens § 61.1, 61.7 og 61.3. Vedlagt klagen var sakkyndige rapporter utarbeidet av psykologen, samt vedlegg utarbeidet av andre fagpersoner. I sin behandling av klagen har FER kun forholdt seg til selve klagen og psykologens rapporter.

Saken ble behandlet av rådets faste medlemmer.

Vedtak: 5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort.

Begrunnelsen for FERs vedtak er beskrevet nedenfor. Den fagetiske klageprosessen har som sitt viktigste formål å bidra til at den innklagede psykologen kan foreta en fagetisk refleksjon over de punktene som FER påpeker i psykologens arbeid og eventuelt endre sin praksis slik at denne er i overensstemmelse med EPNP. Det er ønskelig at denne prosessen kan vise at klager er respektert.

SAKSGANG:

08.09.20	FER mottok brev fra klager med klage på Psykologforeningens medlem.
28.09.20	FER vurderte henvendelsen i møte og vedtok å utrede saken som en fagetisk klagesak.
29.09.20	Psykologen ble tilskrevet med anmodning om innen fire uker å redegjøre for klagen under henvisning til spesielle punkter i "Ethiske prinsipper for nordiske psykologer" (EPNP).
09.11.20	FER mottok redegjørelse fra psykologen.

- 09.11.20 Redegjørelsen ble sent til klager med anmodning om innen to uker å kommentere redegjørelsen.
- 14.12.20 FER sluttbehandlet saken.

OPPSUMMERING AV TILSENDT DOKUMENTASJON

i) Klagers brev til FER

I sitt første brev til FER viser klager til at barnet nektet å dra på samvær til motparten, samtidig som det kom med uttalelser som tydet på at det hadde vært utsatt for seksuelle overgrep hos denne. Klager politianmeldte motparten og holdt tilbake barnet fra samvær. Da politiet henla saken, brakte motparten saken inn for tingretten. Da det viste seg å være vanskelig å få barnet til samvær uten bruk av fysisk tvang, ba motparten om at barnet skulle bo fast hos denne. Psykologens rapport fikk ifølge klager som konsekvens at barnet mot sin vilje ble flyttet fra klager til motparten. Klagen gjelder brudd på respekten for klagers rettigheter og verdighet, etisk bevissthet, kompetanse, håndtering av etiske dilemma, informert samtykke og valgfrihet, samt integritet.

FER oppsummerte klagen i følgende punkter:

1. Klager opplevde at psykologen ikke klarte å få til en god og trygg kontakt med barnet. Videre at klager følte seg overkjørt og ble redd i møtet med psykologen.
2. Klager opplevde at psykologen utviklet sympati for motparten i saken.
3. Psykologen manglet kompetanse om seksuelle overgrep mot barn.
4. Psykologen misforstod sitt mandat til å ikke omhandle spørsmålet om seksuelle overgrep, og drøftet ikke tilstrekkelig avvik i barnets atferd og om dette kunne skyldes overgrep.
5. Psykologen har ikke vurdert/drøftet hvordan det vil bli for barnet å flytte til motparten, eller grunnlagt sin uttalelse om at barnet opplevde å ha en forvirrende hverdag hos klager.
6. Psykologens rapport bærer preg av å være hypotesebekreftende, der psykologen mener at klager "drar overgrepskortet" grunnet psykisk helseproblematikk hos klager som psykologen går langt i å diagnostisere, uten at andre fagpersoner har funnet støtte for dette.
7. Psykologen så bort fra rapport fra andre fagpersoner, bestilt av klagers advokat.
8. Psykologen tolket partene svært ulikt, og tolket også barnets blikkontakt med klager på en uriktig måte.
9. Måten psykologen har forholdt seg til sensitiv informasjon på, viser en mangel på respekt for klagers verdighet og integritet. Det fremstår ifølge klager spesielt som uklokt og sviskefullt at psykologen gjenga et skriv forfattet av klager i en behandlingskontekst, noe klager opplever som brudd på prinsippet om informert samtykke og valgfrihet.

ii) Relevante punkter i "Etiske prinsipper for nordiske psykologer" (EPNP)

FER vurderte henvendelsen fra klager i møte 29.09.20 og vedtok å utrede sakens punkt 1, 3, 4 og 9 som fagetisk klagesak med henvisning til følgende prinsipper i EPNP:

II.1 Respekt for personens rettigheter og verdighet

Psykologen viser respekt for og arbeider for å fremme utviklingen av hvert menneskes rettigheter, verdighet og integritet. Han/hun respekterer individets rett til privatliv, konfidensialitet, selvbestemmelse og autonomi, i samsvar med psykologens øvrige profesjonelle forpliktelser og med loven.

Informert samtykke og valgfrihet

Psykologen gjør informert samtykke mulig gjennom å informere klienten om planlagte tiltak, og drøfter kontinuerlig sine handlinger og de sannsynlige følgene av disse, slik at klienten har et grunnlag for å velge om han/hun vil delta eller ikke.

Hvis en klient er mindreårig eller underlagt verge/formynder, innhentes informert samtykke under tilbørlig hensyntagen til de berørte personers selvstendighet.

Selvbestemmelse

Psykologen sørger for å ivareta maksimal autonomi og selvbestemmelse for klienten, inkludert retten til å gå inn i og til å avslutte den profesjonelle relasjonen. I arbeid med barn, personer underlagt lovhjemlet tvang eller i pressede akutte situasjoner kan, under hensyntagen til gjeldende lovgivning, frivillighetsprinsippet fravikes, men en samarbeidsrelasjon tilstrebes også her.

FER ba psykologen reflektere over klagers opplevelse av at klager og barnet ikke ble tilstrekkelig ivaretatt i forbindelse med psykologens arbeid. Videre ba FER psykologen reflektere over om det var noe han kunne ha gjort for at klager og barnet kunne ha opplevd seg bedre ivaretatt, jfr. punkt 1 i FERs oppsummering.

FER ønsket at psykologen redegjorde for sine refleksjoner og vurderinger rundt sitt valg om å referere direkte og noe omfattende fra klagers personlige skriv, som var utformet i en behandlingskontekst. Spesielt hvorvidt dette var med klagers informerte samtykke og nødvendig for å besvare mandatet, jf. punkt 9 i FERs oppsummering.

II.2 Kompetanse

Psykologen bestreber seg på å utvikle og opprettholde høy faglig kompetanse i sitt arbeide. Psykologen tilstreber bevissthet om sine faglige og menneskelige sterke og svake sider, slik at han/hun realistisk kan vurdere med hvilken kompetanse han/hun kan påta seg oppgaver. Psykologen påtar seg kun de oppgaver, tilbyr kun de tjenester og bruker kun de metoder han/hun er kvalifisert til gjennom utdanning, trening og erfaring.

Etisk bevissthet

En forutsetning for en høy faglig kompetanse er at psykologen er oppmerksom på de fagetsiske prinsippene, og integrerer etiske vurderinger i sin profesjonelle praksis.

Kompetanse og kompetanseutvikling

Psykologen arbeider i overensstemmelse med vitenskapelige prinsipper og underbygget erfaring og ivaretar en kontinuerlig profesjonell utvikling. Psykologen skaffer seg kunnskap om den vitenskapelige og yrkesmessige utviklingen innenfor sitt arbeidsområde.

Kompetansebegrensninger

Psykologen praktiserer innenfor de grensene for sin kompetanse som følger av utdanning, trening, erfaring og personlig styrke og begrensning, og søker profesjonell hjelp og støtte i vanskelige situasjoner.

Metodebegrensninger

Psykologen er oppmerksom på de begrensningene som ligger i metoder og framgangsmåter og de begrensningene som ut fra dette må legges på de konklusjonene som kan trekkes.

Psykologen viser spesiell varsomhet når han/hun anvender metoder, hjelpemidler og teknikker som ennå befinner seg på utprøvningsstadiet og som ikke tilfredsstillende vanlige metodekrav, eller som psykologen ennå ikke behersker fullt ut.

Begrensninger i rammebetingelsene

Psykologen er oppmerksom på hvordan samfunnsmessige og arbeidsmessige betingelser kan fremme eller hemme hensiktsmessig bruk av hans/hennes kompetanse og metoder.

FER ba psykologen redegjøre for sine refleksjoner og vurderinger rundt egen kompetanse knyttet til sakens tema, spesielt sin kunnskap om seksuelle overgrep mot barn. Videre om psykologen i tilstrekkelig grad ivaretok denne problemstillingen i sin sakkyndige undersøkelse, jf. punkt 3 og 4 i FERs oppsummering.

iii) Psykologens redegjørelse.

I sin redegjørelse beskriver psykologen vedrørende klagens punkt 1 at han hadde flere møtepunkter med barnet, og at etablering av relasjon til/kontakt med barnet er en svært sentral oppgave for sakkyndig. Psykologen bekrefter riktigheten av barnets utsagn knyttet til psykologen, at barnet tidvis fremstod som uregulert, og at det var usikkerhet forbundet med barnets utsagn og atferd. Uregulert atferd ble også beskrevet av annen psykolog, samt i sorenskivers møter med barnet. Psykologen skriver at han så godt han har kunnet har forsøkt å skape en relasjon til barnet, men kanskje ikke strukket til, grunnet rollen som sakkyndig eller egne mangler. Temaet ble drøftet i retten. Psykologen vurderte at barnet var påvirket av konflikten mellom foreldrene, og at det var krevende og vanskelig for barnet å bli trygg på psykologen.

Vedrørende klager skriver psykologen at det er en viktig oppgave for sakkyndig å etablere tillit til involverte parter, og at det er en krevende situasjon for partene å bli observert, stilt spørsmål og vurdert. Klagers opplevelse kom ikke fram i retten, men i etterkant. Dersom klagers behov tidligere var blitt kjent for psykologen, kunne disse blitt tatt med i prosessen og klager kunne mulig blitt bedre ivarettatt. Samtidig må slike hensyn sees opp mot psykologens rolle som sakkyndig, og de tilpasningsmuligheter som foreligger innen en slik ramme. Psykologen anerkjenner at det sakkyndige arbeidet kan ha blitt ekstra krevende for klager grunnet dyp traumatisering, noe som gjorde det vanskelig for klager å delta i prosessen uten å gå utenfor eget toleransevindu.

Vedrørende klagens punkt 3 anerkjenner psykologen sitt ansvar for å sikre tilstrekkelig kompetanse til å behandle og vurdere sakens tema i forhold til oppnevning og mandat. Psykologen har ikke spesialkompetanse vedrørende seksuelle overgrep mot barn, men har tilstøtende erfaring, samt har fått bistand ved parallell veiledning, anonym drøfting og faglig

fordyping. I denne saken hadde flere instanser vært inne i forhold til spørsmålet, uten at det var sikker informasjon om dette.

Vedrørende klagens punkt 4, lå det ikke i psykologens mandat å utrede spørsmålet om seksuelle overgrep. Både tingretten og lagmannsretten fikk oversikt over bekymringsfull atferd og uttalelser fra barnet, og i tingretten var to psykologer fagkyndige meddommere. Tingretten har ikke kommentert/klaget på at psykologen ikke har utfylt mandatet. Temaet var sentralt, og ble drøftet både i tingretten og lagmannsretten. Andre problemstillinger ble også reist. Psykologen presiserte at det ikke kunne sies sikkert hva som plaget barnet. Psykologen påpekte at det var opp til retten å avgjøre spørsmålet basert på dennes informasjon og øvrige opplysninger i saken.

Vedrørende klagens punkt 9 viser psykologen til at taushetsplikten var opphevet, at det var enighet om at opplysninger skulle innhentes om begge parter, samt at valg av informasjonskilder ble gjort i samråd med partene. Sentralt tema var hvordan klagers psykiske helse virket inn på klagers samværs- og omsorgsevne. Informasjonen ble gjengitt som sitat da det var forvirrende og vanskelig å forstå klagers fungering. Psykologen skriver at det samtidig er forståelig at klager opplevde dette som krenkende og vanskelig, og psykologen ønsker å beklage dette. Informasjonen ble tilsendt av klagers behandler og kunne således brukes.

iv) Klagers kommentarer på psykologens redegjørelse.

FER har ikke mottatt klagers kommentar på psykologens redegjørelse, og det foreligger dermed ingen sluttkommentar fra psykologen.

FERS VURDERING OG KONKLUSJON

Det ligger ikke til FERs oppgave å gjøre en vurdering av psykologens faglige arbeid eller sakkyndige rapporters gyldighet. På bakgrunn av den fremlagte dokumentasjonen, fremstår psykologen å ha forholdt seg til sitt mandat i saken. Av dokumentasjonen fremkommer også at psykologen mener at både spørsmålet om kompetanse knyttet til seksuelle overgrep, samt behandlingen av dette spørsmålet, ble ivaretatt gjennom egen kompetanseheving/veiledning samt rettens behandling av saken. FER har ikke mulighet til å undersøke riktighet av slike forhold, og kan ikke konkludere med brudd på EPNP vedrørende FERs klagepunkter 3 og 4.

Vedrørende FERs klagepunkt 1 beskriver og reflekterer psykologen rundt utfordringene knyttet til spørsmålet om tillit og trygghet. FER har forståelse for at det innenfor rammene av sakkyndighetsarbeid kan være krevende å ivareta dette, uten at dette tilsier brudd på EPNP. FER vurderer at psykologen reflekterer rundt viktigheten av tillit samt sin egen rolle, men likevel har vært nødt til å gå videre i sitt sakkyndige arbeid. FER vurderer ikke at det på dette punktet er godtgjort brudd på EPNP.

Vedrørende FERs klagepunkt 9, har FER forståelse for at psykologer i barnesakkyndig arbeid må innhente og rapportere sensitiv informasjon for å belyse sitt mandat. Ut fra dokumentasjonen i saken, er det relevant å vurdere hvorvidt psykologen hadde et reelt informert samtykke til å referere fra skrevet i den form og omfang som ble gjort. Selv om psykologen hadde klagers samtykke til å innhente informasjon fra dennes behandler, har psykologen et eget ansvar for å sikre at samtykket til hvordan denne informasjonen benyttes

er informert. Dersom taushetsplikt er hevet uten samtykke fra den det gjelder, har psykologen likevel ansvar for å vurdere hvilken informasjon som er nødvendig å bruke, og i hvilken form den refereres. Særlig viktig er dette når sensitiv informasjon skal brukes i en annen kontekst enn den er utarbeidet i, og vil bli gjort tilgjengelig for klagers motpart i en foreldretvist. FER vurderer at psykologen, dersom informasjonen var sentral for å besvare mandatet, med fordel kunne referert informasjonen noe oppsummerende og med psykologens egne ord heller enn som noe omfattende og direkte sitat. Dette kunne gitt mulighet til å bruke informasjonen, samtidig som dilemmaet knyttet til dette kunne bli håndtert innenfor rammene av EPNP. FER finner at det her er godtgjort brudd på følgende punkt i EPNP:

II.1 Respekt for personens rettigheter og verdighet, underpunkt Respekt og Informert samtykke og valgfrihet.

Vedtak:5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort.

Vedtak fattet av Fagetisk råd kan ankes til Psykologforeningens Ankeutvalg for fagetiske klagesaker. Jmfør punkt 4.2.4 som kommer inn under saksgang og saksbehandling, påligger det den ankende part å begrunne hvilke(t) punkt(er) i Fagetisk råds konklusjon det ankes på. Anken sendes Norsk psykologforening sammen med Fagetisk råd sin konklusjon og øvrige dokumenter i saken. En anke må være fremmet innen 3 måneder etter at fagetisk råd sin konklusjon er avgitt.

Med hilsen

Fagetisk råd

Norsk psykologforening

Maria Løvvik Norheim, leder

for leder, Ingvild Aubert, sekretær FER

Kopi: Sentralstyret i Psykologforeningen, v/president Håkon Kongsrud Skard